

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยนำเสนอแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ครู

1.1 ความหมายของครู

1.2 บทบาทหน้าที่ของครู

1.3 มาตรฐานวิชาชีพครู

2. จรรยาบรรณครู

2.1 ความหมายของจรรยาบรรณ

2.2 ความสำคัญของจรรยาบรรณ

2.3 การสร้างจรรยาบรรณครู

2.4 ประโยชน์ของจรรยาบรรณ

2.5 จรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ

2.6 ลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์

2.7 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

พ.ศ. 2548

2.8 ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

พ.ศ. 2550

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ครู

1. ความหมายของครู

คำว่า ครู มีความหมายลึกซึ้งกว้างขวางยากที่จะสรุปให้มีความหมายตายตัวได้ คำว่า ครู มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีว่า ครู – ครู หรือมาจากภาษาสันสกฤตว่า ครู ในความหมายที่เป็น คำวิเศษณ์ ในภาษาบาลีแปลว่า หนัก สูง ในภาษาสันสกฤตแปลว่า ใหญ่ หนัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, หน้า 171)

ครู ในความหมายของพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 ได้แก่

1. ข้าราชการครู
2. พนักงานเทศบาล
3. ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนประจำในสถานศึกษาของกรุงเทพมหานคร
4. ผู้ทำการสอนในสถานศึกษาที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการและได้รับเงินเดือนเป็นประจำ

หนังสือ Dictionary of Education ของ กู๊ด (Good, 1973, pp. 589 อ้างอิงใน นิพนธ์ แสนบางชน, 2550, หน้า 10) ให้ความหมายของคำว่า ครู Teacher) ว่า

1. ครู คือ บุคคลที่ทางราชการจ้างไว้เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำ หรืออำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนสำหรับนักเรียน หรือนักศึกษาในสถานศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐหรือเอกชน
2. ครู คือ บุคคลที่มีประสบการณ์ หรือมีการศึกษามาก หรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์ และการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่สามารถทำให้บุคคลอื่นเกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการก้าวหน้าได้
3. ครู คือ บุคคลที่สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันฝึกหัดครู และการฝึกอบรมนั้น ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ โดยมอบประกาศนียบัตรทางการสอนให้แก่บุคคลนั้น
4. ครู คือ บุคคลที่สั่งสอนและอบรมคนอื่น ๆ

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (2518, หน้า 457 – 458) กล่าวว่า คำว่า “ครู” เป็นศัพท์แผลงมาจากมูลศัพท์ 3 อย่าง คือ

1. มาจาก “ครู” แปลว่า หลัก ย่าเรง เอาใจใส่ เอื้อเฟื้อ หมายถึงผู้ที่มีใจหนักแน่น ไม่ใจเบาฉุนเฉียว โกรธง่ายใจเร็ว มีน้ำหนักเหมือนฉัตรศิลา อีก 3 คำ หมายถึงผู้ที่ศิษย์พึงเคารพ ย่าเรง ผู้เอาใจใส่ในการเรียนของศิษย์และผู้เอื้อเฟื้อต่อศิษย์ ถือศิษย์เหมือนลูกของตนเอง

2. มาจาก “คร” แปลว่า เชิดชู เปิดเผย เลิศลอย หมายถึง ผู้ที่เชิดชูศิษย์ที่จมอยู่ในความโง่ให้ขึ้นสู่ความฉลาด ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ศิษย์โดยเปิดเผย ไม่อำพรางความรู้ ไม่ปิดบังซ่อนไว้เพราะหวงวิชาความรู้ และผู้เลิศลอย คือ เด่นด้วยวิทยาปราชญ์แก่ศิษย์เหมือนดวงอาทิตย์ เช่น ด้วยรัศมีเห็นปรากฏแก่ชาวโลก

3. มาจาก “ศิร” แปลว่า กล่าวถึง หรือเปล่ง หมายความว่า ผู้อบรมสั่งสอน คือ อบรมศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถในวิทยาการ

เผด็จ ทตตชีโว (2527, หน้า 10) อธิบายว่า “ครู” มาจากคำว่า “ครุ” ซึ่งแปลว่า นักครุ เป็นคำเดียวกับคารวะ ซึ่งแผลงเป็น เคารพ แปลว่า ตระหนักหรือซาบซึ้ง คือรู้ไว้ด้วยปัญญา

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ, 2529, หน้า 92 – 94) ได้อธิบายความหมายและความเป็นมาของครูไว้ว่า “ครู” ในสมัยโบราณในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นเจ้าของคำคำนี้ เป็นคำที่สูงมาก เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณ แล้วก็ทำให้เดินทางวิญญาณไปสู่คุณธรรมเบื้องสูง เป็นเรื่องทางจิตใจโดยเฉพาะมิได้หมายถึงเรื่องวัตถุหรือมรยาต หรือแม้แต่อาชีพจึงมีน้อยมาก ครูนั้นมักจะทำหน้าที่เป็นปุโรหิตของพระราชา หรืออิสระชนซึ่งมีอำนาจวาสนา มีหน้าที่การงานอันใหญ่หลวง

คำว่า “ครู” มักแปลกันมาแต่เพียงว่าเป็นผู้ควรเคารพ หรือมีความหนักที่เป็นหนักอยู่เหนือศิระจะเป็นเจ้าเหนืออยู่เหนือศิระคนทุกคน แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นผู้ประกอบวิชาซึ่งอย่างหนึ่ง

ไกรนุช ศิริพูน (2531, หน้า 3) กล่าวว่า “ครู” เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมแก่นุชนรุ่นใหม่ ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังต้องพยายามปรับปรุงความสามารถให้ศิษย์ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกด้วย

ยนต์ ชุ่มจิต (2534, หน้า 12) ได้สรุปความหมายของครูได้ 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. คำว่า “ครู” มาจากรากศัพท์เดิมในภาษาบาลีว่า “ครุ – ครู” หรือจากภาษาสันสกฤตว่า ครุ ซึ่งเป็นรากศัพท์เดิมของคำว่า คารวะ แผลงเป็น เคารพ

2. การคารวะหรือเคารพ หมายถึง การตระหนัก ซึ่งหมายถึงการเอาใจจดจ่อในความดีอันมีอยู่ในตัวตนหรือสิ่งของ ครูเป็นผู้ตระหนักโดยใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญในสิ่งที่ดี – ชั่ว ถูก – ผิด ควร – มิควร และเป็นผู้ที่ศิษย์ควรตระหนัก

3. คำว่า ครู ในสมัยโบราณหมายถึง เป็นผู้ นำ เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง

4. ความหมายโดยทั่วไปของครู หมายถึง ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ศิษย์เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นควรแก่การเคารพบูชาของศิษย์

5. ปัจจุบัน ครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนคนและมักจะใช้กับผู้สอนในระดับที่ต่ำกว่าวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

สมบุญ วรรณภาพ (2538, หน้า 51 อ้างอิงใน นุชรินทร์ สุวรรณชาติ, 2550, หน้า 12) ได้อธิบายว่า “ครู” (Teacher) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ และอบรมศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์ เพื่อให้เขามีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดีและมีคุณภาพ

วรรณ มณีโชติ (2541, หน้า 16 อ้างอิงใน นุชรินทร์ สุวรรณชาติ, 2550, หน้า 12) ได้สรุปความหมายของครูเอาไว้ว่า “ครู” หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เปิดประตูทางวิญญาณ อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้และคุณธรรม ตลอดจนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อถ่ายทอดให้ศิษย์เป็นเยาวชนที่ดีของชาติในอนาคต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า

“ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน

ผกา สัตยธรรม (2544, หน้า 1 อ้างอิงใน นุชรินทร์ สุวรรณชาติ, 2550, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของครูไว้ว่า “ครู” คือ ผู้ที่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นบุคคลที่มีความสามารถ และมีคุณธรรมควบคู่กันไป คือ ทั้งให้ความรู้และให้แนวทางที่จะประพฤติตนเป็นคนดีไปด้วย การที่ครูสร้างคนให้มีความรู้คุณธรรม สังคมที่เป็นที่อยู่อาศัยก็มีความสุขและก็เจริญก้าวหน้า

จากความหมายของคำว่า ครู ตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ สรุปได้ว่า

1. คำว่า ครูมาจากรากศัพท์เดิมในภาษาบาลีว่า คร - ครู หรือในสันสกฤตว่า ครู ซึ่ง เป็นรากศัพท์เดิมของคำว่า คารวะ แผลงไปเป็น เคารพ ซึ่งหมายถึง การตระหนัก คือ การเอาใจจดจ่อในความดีอันมีอยู่ในตัวบุคคลหรือสิ่งของ ครูเป็นผู้ตระหนักโดยใช้ปัญญาใคร่ครวญในสิ่งที่ดี ชั่ว ถูก ผิด ควร มิควร และเป็นผู้ที่ศิษย์ตระหนัก

2. คำว่า ครู ในสมัยโบราณ หมายถึง เป็นผู้นำ เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง

3. ความหมายของครูโดยทั่วไป หมายถึง ผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นควรแก่การเคารพบูชาของศิษย์

4. ปัจจุบันครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนคน

2. บทบาทหน้าที่ของครู

บทบาทของครูตามแนวปฏิรูปการศึกษา คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (ลีปพนนท์ เกตุทัต และคนอื่น ๆ, 2518, หน้า 141) ได้กำหนดบทบาทครูที่พึงประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทเฉพาะตัว

1.1 เป็นผู้รักการอ่าน การค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย มั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู

1.2 เป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง แล้วแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิด ความรู้ต่อสาธารณะ และเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน

1.3 เป็นผู้ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับในชุมชน

1.4 เป็นผู้ประกอบอาชีพพอควรแก่อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสถ์ ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

2. บทบาทต่อนักเรียน

2.1 เป็นผู้ช่วยและแนะให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิธีศึกษาค้นคว้าและเลือกทางของตนเองอย่างอิสระ

2.2 เป็นผู้ฝึกให้นักเรียนให้สามารถทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และมีวินัยในตนเอง

2.3 เป็นผู้สนใจศึกษาธรรมชาติของศิษย์ ให้ความรักเอาใจใส่ศิษย์ ขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์

2.4 เป็นผู้ศึกษาความสนใจ ความถนัด ความสามารถของนักเรียนและหาทางส่งเสริม แนะนำในการเลือกวิชาและอาชีพนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2.5 เป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝึในคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

3. บทบาทต่อสังคม

3.1 เป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในการเกษตร และมีส่วนร่วมกิจกรรมเกษตรในท้องถิ่นได้ดี

3.2 เป็นผู้รักความยุติธรรม และกล้าต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยสติปัญญา กระบวนการที่เหมาะสม

3.3 เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.4 เป็นผู้ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชนโดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสที่เหมาะสม

จากการค้นคว้าวิจัยเรื่อง “ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการสอนระดับประถมศึกษา” (อำไพ สุจริตกุล และคนอื่น ๆ , 2533, หน้า 23 – 28) สรุปได้ว่า ครูที่มีความรู้คู่คุณธรรมควรมีบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วนดังนี้

1. ส่งสอน ฝึกฝน อบรม ปมนิสัยศิษย์ เพื่อพัฒนาตนให้มีสติปัญญา มีเหตุผล มีความเจริญอกงามทั้งด้านร่างกาย จิตใจและคุณธรรม มีความสามารถ และมีทักษะในการประกอบวิชาชีพสุจริต คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้และที่สำคัญก็คือ พัฒนาศิษย์จนเป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัยให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูต้องเป็นทั้งผู้ผลิตงานวิจัย และผู้ใช้ผลงานวิจัยของตนเองและของผู้อื่นด้วย

3. แนะนำ กำกับ ติดตามผลการสอน นิเทศงาน และบริหารเป็นความก้าวหน้าของครูมิใช่เพียงแต่สอนเก่งเท่านั้น ครูต้องทำงานร่วมกันในสถาบัน ย่อมมีกฎเกณฑ์ในความก้าวหน้าทั้งด้านอายุการทำงาน ความสามารถในการสอน การให้บริการและการบริหารงานต่าง ๆ ครูอาจารย์ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์มากย่อมจะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ กำกับ ดูแล ตลอดจนช่วยและติดตามผลงานของบุคลากรในสถาบันของตนตามลำดับอาวุโสได้เป็นอย่างดี

4. ประยุกต์ใช้ทรัพยากร ดิน และสังคมให้เป็นประโยชน์ได้ทุกเมื่อ ทรัพยากร สังคม ให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน ตลอดจนการฝึกอบรมศิษย์ ในกรณีนี้ย่อมหมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ วัสดุ อุปกรณ์ และทุนทรัพย์ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน สถาบัน และสังคม

5. เป็นผู้สร้างและมีมนุษยสัมพันธ์ ครูอาจารย์ในสถานการณปัจจุบันต้องเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมหรือชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

6. เป็นนักพัฒนาสังคมและบุคคลในสภาพทั่วไปของเมืองไทยยังมีเขตแดน หรือพื้นที่ขาดความเจริญซึ่งมีเด็กด้อยโอกาสอยู่มาก ครูอาจารย์ควรมีบทบาทหรือทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิผลประโยชน์หรือโอกาส เพื่อความเป็นธรรมของสังคม

ทวีป อภิลิทธิ (2524, หน้า 7-10) ได้กำหนดบทบาทของครูในรูปแบบของ Teachers Model ดังนี้

T-Teaching คือ บทบาทของผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์

E-Ethics คือ บทบาทของผู้ส่งเสริมจริยธรรม ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม

A-Academic คือ บทบาทของผู้มีหลักวิชาการ เป็นนักวิชาการ

C-Cultural Heritage คือ บทบาทของผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

H-Human Relation คือ บทบาทของผู้สร้างมนุษยสัมพันธ์ในชุมชน

E-Evaluation คือ บทบาทของผู้วัดและประเมินผล

R-Research คือ บทบาทของผู้ค้นคว้า วิจัย นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

S-Service คือ บทบาทผู้ให้บริการแก่ศิษย์ และชุมชน

สุทธิพงษ์ เพ็ชร์ดี (2538, หน้า 17) ได้กล่าวถึง บทบาทของครู ดังนี้

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และการฝึกปรับตัว

2. บทบาทในการให้ความรู้ ข่าวสารข้อเท็จจริง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

3. บทบาทในฐานะที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนได้เรียนแบบ เนื่องจากครูเป็นบุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน นักเรียนจึงมีเจตคติและเชื่อฟังครู ตลอดจนจะถือแบบอย่างของครูในการปฏิบัติตน

4. บทบาทในฐานะผู้ป้องกันทางเสื่่อม และเป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี ซึ่งวิธีที่ครูควรปฏิบัติ คือ การไม่แยกตนออกจกนักเรียน ดูแลอย่างใกล้ชิด เอาใจใส่ เข้าใจนักเรียน ทั้งด้านพัฒนาการ ความรู้สึกนึกคิดและสติปัญญาของนักเรียน เป็นผู้ชี้แนะไปในทางที่ดีและควรสร้างเสริมกำลังใจในการกระทำต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการโดยคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้กล่าวถึง บทบาทของครู ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนแนวคิดให้เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นตัวอย่างในการพัฒนาตนเอง

2. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้มีความรู้และความสามารถในการปลูกฝังค่านิยมที่ดีและจริยธรรมให้ผู้เรียน ให้ความรักความเมตตาต่อผู้เรียน

3. ออกแบบจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

4. ทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการเรียนการสอน นำผลมาพัฒนาปรับปรุง
5. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทของผู้เรียน
6. ช่วยให้ผู้เรียนยอมรับและพัฒนาตนเอง มีความเข้าใจตนเอง ยอมรับความรู้สึกร่างกายของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นคนมีคุณค่า

วิลโลว์ ตั้งจิตสมคิด (2544, หน้า 20) กล่าวถึงลักษณะงานของครูว่า ครูมีภาระงานตามที่กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู รวม 6 ประการ คือ

1. งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การให้การศึกษา การอบรม การปกครองดูแลให้คำปรึกษา และแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียน
2. งานบริการแก่สังคมในด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ
3. งานเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า วิจัย วิเคราะห์
4. งานด้านการนิเทศ วัตถุประสงค์ ประเมินผล เสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตร เปรียบเทียบ
5. เอกสารทางวิชาการ การใช้สื่อการเรียนการสอน
6. งานด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปแล้วบทบาทหน้าที่ของครู ในปัจจุบันควรมีอยู่ 4 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ต่อศิษย์ ครูจะต้องเป็นผู้อบรมสั่งสอน แนะนำและเป็นตัวแบบที่ดีทำให้ศิษย์พัฒนา เจริญก้าวหน้าไปในทางที่พึงประสงค์
2. บทบาทต่อตนเอง ครูจะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
3. บทบาทต่อชุมชน ครูจะต้องเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี สร้างสรรค์ความเจริญให้กับสังคม
4. บทบาทต่อวงการอาชีพ ครูจะต้องศรัทธาในอาชีพครู และสร้างสรรค์จริยคุณอาชีพให้มีศักดิ์ศรี มีเกียรติภูมิ และช่วยยกระดับฐานะอาชีพครูให้สูงขึ้น

3. มาตรฐานวิชาชีพครู

มาตรฐานวิชาชีพครู ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ มีดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2540, หน้า 1-25)

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ที่องค์การหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนาและการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏที่ชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรักและหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรม การเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาความต้องการอย่างแท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ การปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมือเอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิค วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การตระหนักใน ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชนและร่วมมือ ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกันและ ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้น สืบเสาะ จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้านโดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับ วิชาครู สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหาพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

จรรยาบรรณครู

1. ความหมายของจรรยาบรรณ

คำว่าจรรยาบรรณ เป็นคำสมาสระหว่าง จรรยา ซึ่งหมายถึงความประพฤติหรือกิริยา ที่ควรประพฤติ และอีกคำหนึ่งคือ บรรณ หมายถึง เอกสารหรือหนังสือ เมื่อรวมความ เข้าด้วยกัน จึงหมายถึง เอกสารหรือหนังสือที่ว่าด้วยข้อควรประพฤติของกลุ่มบุคคลกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งหรืออาชีพ ใดอาชีพหนึ่ง

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, หน้า 212 - 213) ให้ความหมายของจรรยาบรรณไว้ว่า เป็นคำนามหมายถึงความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาแพทย์ นิยมใช้ในทางที่ดี เช่น ไม่มีจรรยา หมายความว่า ไม่มีความประพฤติดี ส่วนคำว่า จรรยาบรรณ หมายถึงประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพ การงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิกอาจ เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (ยนต์ ชุ่มจิต, 2530, หน้า 199)

จรรยาบรรณ เป็นสิ่งที่คณะบุคคลร่วมกลุ่มอาชีพ ร่วมกันก่อสร้างเพื่อเป็นแนวทาง ดำรงชีวิตของผู้ที่อยู่ในอาชีพนั้น ๆ โดยปกติจะไม่มีอำนาจกฎหมายบ้านเมืองมาบังคับให้สมาชิก ผู้ถือจรรยาบรรณนั้นต้องปฏิบัติตามเหมือนอย่างวินัย นอกจากนี้ จรรยาบรรณอาจหมายถึง กฎเกณฑ์ความประพฤติหรือมารยาทในการประกอบวิชาชีพ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ จรรยาบรรณเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมความประพฤติภายใน ซึ่งสังคมหรือวงการของบุคคลในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่ดีที่ขอ บการกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ผิดและสิ่งใดพึงปฏิบัติหรือสิ่งใดพึงละเว้น (เฟื่องฟ้า สว่าง, 2542, หน้า 62) จรรยาบรรณจึงถือเป็นแบบแผนที่สังคมวิชาชีพ กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมการปฏิบัติ

อาลัย อิงคะวณิช (2523, หน้า 33) ให้คำจำกัดความว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติภายใน ซึ่งสังคมหรือวงการของบุคคลในอาชีพหนึ่งยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่ดีที่ชอบ โดยกำหนดว่า การกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ชอบ การกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ผิด หรือสิ่งใดพึงปฏิบัติและสิ่งใดพึงละเว้น

อรุณ รักธรรม (2524, หน้า 157) ให้ความหมายของจรรยาบรรณไว้ว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติภายใน ซึ่งสังคมหรือวงการของบุคคลในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่ดีที่ชอบ การกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ผิดและสิ่งใดพึงปฏิบัติ สิ่งใดพึงละเว้น

ประวีณ ณ นคร (2537, หน้า 3) ให้ความหมายว่า จรรยาบรรณเป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์อันเป็นปทัสสถานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณครู เป็นต้น ถ้าเป็นลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีอยู่ในตัวผู้ประกอบวิชาชีพ หรือที่แสดงออกมาจากตัวคนดังกล่าวนี้ เรียกว่า “จรรยา”

อมร รักษาสัตย์ (2538, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของคำว่า จรรยาบรรณว่า หมายถึง คณะบุคคลร่วมกลุ่มร่วมอาชีพก่อตั้งเพื่อเป็นแนวทางดำรงชีวิตของผู้ที่อยู่ในอาชีพนั้น ๆ โดยปกติจะไม่มีอำนาจกฎหมายบ้านเมืองมาบังคับให้สมาชิกผู้ถือจรรยาบรรณและวิชาชีพนั้นต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นการควบคุมตนเอง

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 111) กล่าวว่า จรรยาบรรณตามรูปศัพท์ ก็คือคำจรรยา มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า จริยะ หมายถึง กริยาซึ่งควรปฏิบัติหรือว่าสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ในวงการวิชาชีพต่าง ๆ นั้น นิยมใช้คำว่า จรรยาซึ่งแปลว่ากริยาที่ควรปฏิบัติในหมู่คณะ ส่วนคำว่าบรรณ แปลว่า หนังสือเมื่อสมาสคำขึ้นใหม่ จรรยาบรรณ จึงหมายถึง ความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ กำหนดขึ้นเพื่อรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวิชาชีพนั้น ๆ โดยบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณครู หมายถึง ประมวลความประพฤติหรือกิริยาอาการที่ครูผู้สอนควรประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษาส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และความเป็นครู

2. ความสำคัญของจรรยาบรรณ

กรมการศาสนา (เฟื่องฟ้า สว่าง, 2542, หน้า 61 - 62) ได้ให้ความสำคัญของจรรยาบรรณไว้ดังนี้

1. จรรยาบรรณช่วยควบคุมมาตรฐาน รับประกันคุณภาพและปริมาณที่ถูกต้อง ในการประกอบอาชีพ ในการผลิตและการค้า
2. จรรยาบรรณช่วยควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพและผู้ผลิต
3. จรรยาบรรณช่วยผลิตและส่งเสริมมาตรฐานคุณธรรมและปริมาณที่ดีมีคุณค่า และเผยแพร่ให้รู้จักเป็นที่นิยมเชื่อถือ
4. จรรยาบรรณช่วยส่งเสริมจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพและผู้ผลิต
5. จรรยาบรรณช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ลดปัญหาการคดโกง ฉ้อฉล เอาัดเอาเปรียบ ลดการปลอมปนเห็นแก่ได้ ตลอดจนความมักได้ มักง่าย ความใจแคบ ไม่ยอมเสียสละ ฯลฯ
6. จรรยาบรรณช่วยเน้นให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในภาพพจน์ที่ดีของผู้มีคุณธรรม
7. จรรยาบรรณช่วยทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิ์ตามกฎหมาย สำหรับผู้ประกอบอาชีพให้ เป็นไปถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2523, หน้า 30 - 31) ได้กล่าวถึงวิชาการศึกษาว่าอยู่ในฐานะของวิชาชีพชั้นสูง เพราะมีลักษณะสำคัญอันเป็นหลักของวิชาชีพ ดังต่อไปนี้

1. มีการให้บริการแก่สังคม (Social service) ไม่ซ้ำซ้อนกับอาชีพอื่น ๆ วิชาการศึกษาก็ผลิตไปเป็นครูและนักการศึกษา
2. มีระยะเวลาให้การศึกษาแก่สมาชิกยาวนานพอควร (Professional training) มีเวลาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรี คือ 4 ปี ในสถาบันอุดมศึกษา
3. มีเสรีภาพหรืออิสระในการประกอบอาชีพ (Professional autonomy) คือ สมาชิกหรือผู้ศึกษาวิชาชีพต้องมีเสรีภาพที่จะปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติงานตามลักษณะของตน
4. มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (Professional ethic) หรือที่เรียกว่าจรรยาบรรณครูส่วนวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ ทหาร ตำรวจ ก็ต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
5. มีองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพ (Professional organization) เป็นองค์กรหรือศูนย์กลางสำหรับมาตรฐาน เผยแพร่วิชาชีพและพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก

จากที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวิชาชีพชั้นสูงมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า อาชีพครูถือเป็นอาชีพชั้นสูงได้ และการที่อาชีพครูจะเป็นอาชีพชั้นสูงได้อย่างแท้จริงนั้น องค์ประกอบย่อม

3. การสร้างจรรยาบรรณครู

การสร้างจรรยาบรรณครูเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ มีนักการศึกษากล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

อมร รักษาสัตย์ (2531, หน้า 10 – 14) กล่าวว่า การสร้างจรรยาบรรณ คือ ค่านิยม หรืออุดมการณ์เกี่ยวกับครูในอุดมคติหรือครูที่ดี หรือครูในโรงเรียนของเรา โดยให้ข้าราชการครูในโรงเรียนช่วยกันพิจารณาลักษณะของครูในอุดมคติหรือในอุดมการณ์ แล้วประกาศเป็นคุณลักษณะของครูในอุดมคติที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเท่ากับเป็นการให้สมาชิกในสังกัด ในสถานศึกษาได้ ร่วมกันทำสัญญาประชาคมขึ้นเป็นอุดมการณ์ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนการสร้างจรรยาบรรณครู ดังนี้

1. การกำหนดจรรยาบรรณ อันได้แก่ การกำหนดจรรยาบรรณมีอะไรบ้าง ซึ่งดำเนินการโดยประชุมสมาชิกครูหรือประชุมผู้แทนสมาชิกครู

2. การสร้างการยอมรับในจรรยาบรรณอันได้แก่ให้สมาชิกทุกคนได้ยอมรับในจรรยาบรรณ เพื่อเป็นแบบแผนที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ การสร้างการยอมรับในจรรยาบรรณ อาจทำได้โดยการประชุมชี้แจงให้ทราบ การออกเป็นระเบียบ คำสั่ง และการกล่าวคำปฏิญาณ ซึ่งอาจจะให้ได้ดีแล้ว การกระทำ 3 ลักษณะ นั้นคือ ออกเป็นระเบียบหรือคำสั่ง การแจ้งให้ทราบโดยทั่วกัน และการให้สมาชิกกล่าวคำปฏิญาณ

3. การส่งเสริมจรรยาบรรณ อันได้แก่ การที่กลุ่มอาชีพหรือชมรมหรือหน่วยงานจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่ส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตามจรรยาบรรณ เช่น การควบคุมดูแลและการประเมินจรรยาบรรณ การกำหนดให้รักษาจรรยาบรรณเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินผล การปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างจรรยาบรรณเป็นการกำหนดค่านิยมหรืออุดมการณ์เกี่ยวกับครูในอุดมคติ หรือครูที่ดี หรือ ครูในโรงเรียนของเรา โดยให้ข้าราชการครูในโรงเรียนช่วยกันพิจารณาลักษณะของครูในอุดมคติหรือในอุดมการณ์ แล้วประกาศเป็นคุณลักษณะของครูในอุดมคติที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ

4. ประโยชน์ของจรรยาบรรณ

จรรยาบรรณเป็นกฎเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติของบุคคล หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กร การจึงมีประโยชน์ในการควบคุม ดูแล ซึ่งมีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของจรรยาบรรณดังนี้

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (อ้างอิงใน สถาบันราชภัฏเลย, 2541, หน้า 108 – 109) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของจรรยาบรรณไว้ ดังนี้

1. จรรยาบรรณช่วยควบคุมมาตรฐาน รับประกันคุณภาพและปริมาณที่ถูกต้องในการประกอบการและการดำเนินงานของผู้ประกอบการ
2. จรรยาบรรณช่วยควบคุมจริยธรรมของผู้ประกอบการให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม
3. จรรยาบรรณช่วยส่งเสริมมาตรฐาน คุณภาพ และปริมาณของผลผลิตที่ผู้ประกอบการจัดทำขึ้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ออยู่เสมอ
4. จรรยาบรรณช่วยส่งเสริมจริยธรรมของผู้ประกอบการและผู้ดำเนินการให้มีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจต่อผู้ร่วมงานและผู้รับผิดชอบ
5. จรรยาบรรณลดการเอาเปรียบ การฉ้อฉล ความเห็นแก่ตัว ตลอดจนความมั่งงาย ใจแคบ ไม่ยอมเสียสละ
6. จรรยาบรรณช่วยเน้นให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในภาพพจน์ที่ดีของผู้มีจริยธรรม เช่นในเรื่องการเสียสละ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และการรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
7. จรรยาบรรณช่วยทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้ดำเนินการหรือผู้ประกอบการทำให้เป็นไปโดยถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องยึดปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูอย่างเคร่งครัด เพราะหน้าที่ของครูเกี่ยวข้องกับผูกพันกับผู้คนจำนวนมากมาย ต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติให้ดีขึ้น ครูจึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูจะเป็นการยกระดับมาตรฐานในการดำรงชีวิตของตนเอง รวมทั้งมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น จะได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องให้เกียรติจากบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปได้รับสิ่งที่ดีงามจากการถ่ายทอดของครู จึงเกิดความสำนึกตระหนักในหน้าที่ กระทำตนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมก็จะมีน้อยลง บ้านเมืองจะมีแต่ความสงบสุขร่มเย็นพัฒนาก้าวหน้าไปด้วยดี

5. จรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ

จรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ มีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะของงานซึ่งมีข้อประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปตามเอกลักษณ์ของวิชาชีพ มีผู้กล่าวถึงจรรยาบรรณครูกับจรรยาบรรณวิชาชีพต่าง ๆ ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะและคณะ (2529, หน้า 104 – 105 อ้างอิงใน ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2542, หน้า 118) สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบจรรยาบรรณของวิชาชีพครูกับวิชาชีพอื่น ๆ อีก 7 สาขา คือ วิชาชีพแพทย์ พยาบาล หนายความ ตุลาการ สถาปัตยกรรม วิศวกรรมและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารบทบัญญัติทางวิชาชีพ และสนทนากับผู้รู้ในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ พบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพดังกล่าวเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่แตกต่างกันจะเป็นส่วนของจรรยาบรรณที่เน้นความจำเพาะตามเอกลักษณ์ของวิชาชีพแต่ละวิชาชีพเท่านั้น ว่ามีข้อควรปฏิบัติและข้อควรเว้นปฏิบัติอย่างไรในวิชาชีพ และได้สรุปลักษณะตรงกันหรือร่วมกันของแต่ละวิชาชีพที่ศึกษาทั้ง 7 สาขา ว่ามีลักษณะจรรยาบรรณเหมือนกันอยู่ 5 ประการ คือ

1. ความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพ
2. การดำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพด้วยการปฏิบัติอย่างถูกต้องของคลองธรรมและถูกต้องด้วยกฎหมาย
3. ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพในแง่ของการปฏิบัติทางวิชาชีพ การปฏิบัติส่วนตนซึ่งหมายถึง การครองชีวิต และการครองงานที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นที่เชื่อถือได้ทางวิชาชีพ พร้อมกันนั้น จะต้องเป็นผู้รู้จักที่จะพัฒนาตนเองทั้งทางด้านครอบครัวและความก้าวหน้าทางวิชาการ
4. การรักษาความลับของผู้รับบริการทางวิชาชีพ
5. ไม่อวดอ้าง ไม่โฆษณาชวนเชื่อ หรือประกาศคุณสมบัติความสามารถทางวิชาชีพจนเกินกว่าเหตุ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตน

ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้จรรยาบรรณครูฉบับเดิมของคุรุสภาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามแม้ขณะนี้ถ้าสถาบันวิชาชีพดังกล่าวหลายสถาบัน ได้ปรับปรุงจรรยาบรรณวิชาชีพใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สาระและหลักการสำคัญ ๆ ของจรรยาบรรณแต่ละวิชาชีพไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก โดยจรรยาบรรณของวิชาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทยปัจจุบันนั้น ทุกวิชาชีพจะเน้นถึงความดีงามที่ผู้ประกอบวิชาชีพพึงปฏิบัติ เป็นคุณธรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการครองชีวิตของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย ข้อกำหนดของจรรยาบรรณในปัจจุบันอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ต้องซื่อสัตย์ รักษาความลับ ไม่ใช้อาชีพเพื่อประโยชน์ส่วนตน
2. การครองตน ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ไม่ประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสียการเป็นคนดี
3. การดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพด้วยการไม่ใช้วิชาชีพเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ พัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและวิชาชีพ

6. ลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์ เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เป็นครูหรือผู้ที่จะมาประกอบอาชีพครู ซึ่งมีผู้นำเสนอแนวคิดไว้หลายท่าน ดังนี้

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 46) กล่าวว่า สังคมคาดหวังว่า ครู คือแบบอย่างที่ดีของศิษย์ เป็นผู้สร้างสมาชิกใหม่ของสังคมให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ธรรมชาติของอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมผัสกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ฉะนั้นผู้ประกอบอาชีพครูจึงจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และใฝ่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ และครูยังต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับธรรมชาติของอาชีพ การที่จะได้ชื่อว่าเป็นครูดีนั้น จึงต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่น การกำหนดลักษณะของครูที่ดีนั้นมีทัศนะที่หลากหลายที่กำหนดคุณลักษณะของครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 265) กล่าวว่า คุณลักษณะ คือ เครื่องหมายและสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ ดังนั้นคุณลักษณะของครู จึงหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคลที่เป็นครู หรือผู้ที่มาประกอบอาชีพครู ซึ่งแนวคิดหรือทัศนะเกี่ยวกับครูที่ดีจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอย่างไรวินั้น มีน่านาทัศนะทั้งแนวคิดทางวัฒนธรรม ความเชื่อแบบไทย ทัศนะความคิดจากวงการการศึกษาตะวันตก ตลอดจนผลการศึกษาค้นคว้าและวิจัยต่าง ๆ โดยแนวคิดลักษณะของครูที่ดีนั้น ศึกษาได้จากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

คุณลักษณะของครูไทยตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับครูมากที่สุดและถือว่าเป็นคุณธรรมพื้นฐานของความเป็นครู หรือคุณลักษณะของครูที่ดี หรือหลักธรรมในหมวด กัลยาณมิตตธรรม ซึ่งมี 7 ประการ คือ

1. นิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง ครูต้องเป็นผู้ที่น่ารัก เมื่อศิษย์ได้พบเห็นแล้วรู้สึกทำให้อยากเข้าไปพบหา ปรีक्षाใต้ตาม หรือเรื่องต่าง ๆ คือ ครูต้องทำตัวให้น่ารักและเป็นที่ยอมรับแก่ศิษย์นั่นเอง

2. ครู แปลว่า นำเคารพ หมายความว่า ครูจะต้องดูแลและปกครองศิษย์ให้ศิษย์มีความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และรู้สึกปลอดภัย

3. ภาวนิโย แปลว่า นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง หมายถึง ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ที่ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ครูจะต้องฝึกฝนตนให้เชี่ยวชาญในวิชาการและให้มีสมรรถภาพในการทำงานอยู่

4. วัตตา แปลว่า รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ครูต้องรู้จักพูดให้ศิษย์เข้าใจตรงเป้าหมายที่วางไว้ สอนในสิ่งที่ถูกต้องไม่บิดเบือน และครูจะต้องรู้จักสอนด้วยความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

5. วจนักษโม แปลว่า อุดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง ครูต้องพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา การซักถาม คำเสนอแนะและคำวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยไม่ฉุนเฉียว และสามารถควบคุมอารมณ์ได้

6. คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา แปลว่า แถลงเรื่องล้ำลึกได้ หมายถึง ครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ศิษย์เรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วยการอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ

7. โน จัฏฐานะ นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง ครูไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูไม่ประพฤติสิ่งชั่ว ละเว้นจากอบายมุข 6 อันได้แก่ ดินสุราและของมีนเมา เทียบกลางคืน เทียวดูการละเล่น ดินการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านการงาน

คุณลักษณะของครูตามหลักกัลยาณมิตตธรรมทั้ง 7 ประการ หากบังเกิดมีกับผู้ที่เป็
ครูคนใดแล้ว บุคคลนั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมอย่างแน่นอน

คุณลักษณะของครูที่ดีตามแนวคิดในวงการการศึกษาตะวันตก เฮสซองและวีคส์ (Hessong And Weeks อ้างอิงใน ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2542, หน้า 49) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรอบรู้ (Being Knowledge able) คือ การมีความรู้หรือความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดี มีความแม่นยำในวิชาการ

2. เป็นผู้มีความอารมณ์ขัน (Being Humorous) คือการเป็นผู้ที่สามารถสอดแทรก ความรู้สึกรักที่ทำให้ขำขัน หรือสนุกสนานในการสอน ซึ่งจะต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ก่อให้เกิด ค่านิยมที่ดี

3. เป็นผู้มีความยืดหยุ่นผ่อนปรน (Being Flexible) หมายถึง การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้

4. เป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน (Being Upbeat) หมายถึง เป็นผู้ที่มีความรักใน ตัวเด็ก และยินดีในภารกิจทางการสอน จะไม่มองว่าการสอนเป็นเพียงภารกิจที่รับผิดชอบเท่านั้น แต่จะยินดีเมื่อได้สอน อุทิศเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่

5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ (Being Honest) ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณลักษณะที่ สำคัญมากสำหรับผู้ที่เป็นครู ความซื่อสัตย์จริงใจเป็นสิ่งที่ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจและ มั่นใจที่จะปฏิบัติหรือกระทำตามคำสั่งสอนของครู

6. เป็นผู้มีความสามารถสร้างความคิดชัดเจน (Being clear and Concise) ความสามารถในการทำให้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวบรัดชัดเจน เป็นเรื่องของความสามารถในการ สื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูด และภาษาเขียน นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่การงานใด ๆ ก็ต้องปฏิบัติ ด้วยความคิดชัดเจน โปร่งใสถูกต้องตามหลักการและระเบียบแบบแผนอันดีงาม

7. เป็นคนเปิดเผย (Being Open) คือเป็นคนที่ไม่ทำตัวลึกลับ เจ้าเล่ห์ หน้าไหว้หลัง หลอก เต็มใจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

8. เป็นผู้มีความอดทน (Being Patient) หมายถึง การเป็นผู้มีความเพียรพยายาม หรือขยันขันแข็ง สำหรับครูแล้วต้องมีข้อนี้เป็นพิเศษ เพราะนอกจากต้องอดทนในหน้าที่การสอน แล้วต้องอดทนต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

9. เป็นแบบอย่างที่ดี (Being a Role Model) ครูควรเป็นบุคคลที่กระทำตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม

10. เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้ (Being Able to Relate Theory to Practice) การนำเอาความรู้ไปใช้ให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องสามารถประยุกต์ทฤษฎีไป ใช้ได้อย่างเหมาะสม เพราะบางครั้งสภาพจริงไม่เหมือนกับทฤษฎีที่เรียนมา

11. เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Being Self Confident) คือ การกล้าตัดสินใจ โดยสามารถเลือกวิธีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา

12. เป็นผู้มีความสามารถในศิลปวิทยาการหลาย ๆ ด้าน (Being Diversified) ครูที่ประสบความสำเร็จต้องมีความรู้ความสามารถในวิทยาการอื่น ๆ ด้วย เพราะความรู้พิเศษความสามารถเฉพาะตัว จะช่วยให้ครูทำหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพเฉพาะตัว จะช่วยให้ครูทำหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

13. เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลดี (Being Well Groomed And Having Personal Hygiene) ผู้ซึ่งประกอบวิชาชีพครูต้องแต่งกายสะอาด สุขภาพเรียบร้อยอยู่เสมอและมีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล ทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะมีผลให้การสอนของครูประสบความสำเร็จ

ยงต์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 272 – 273) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูไทยตามทัศนะของบุคคลทั่วไป หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของครูที่ได้จากความคิดเห็นของนักการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนบุคคลอาชีพต่าง ๆ ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูไทย ดังนี้ มีลักษณะท่าทางดี มีความประพฤติดี มีอัธยาศัยดี มีอารมณ์ดี มีความยุติธรรม เข้ากับคนได้ทุกชนชั้น เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของศิษย์ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความสามารถในการทำงาน ความเป็นผู้นำ มีความรู้อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการสอน มีอนามัยดี เป็นตัวของตัวเอง มีจริยธรรมสูง เข้มแข็ง อดทน คล่องแคล่วว่องไว ยืดหยุ่นผ่อนปรน สติปัญญาดี มีวิจรรณญาณ ไม่มัวเมาในอบายมุขทั้งปวง

คุณลักษณะของครูไทยจากผลการวิจัย ได้รวบรวมผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่ดี โดยพิจารณาเฉพาะคุณสมบัติที่ไม่ซ้ำกันได้ดังต่อไปนี้ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พุดจาสุภาพอ่อนโยน ชัดเจนและเข้าใจง่าย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีคุณวุฒิสูง รักและเมตตาต่อนักเรียน สุขุม เยือกเย็น ใจดี อารมณ์แจ่มใส ร่าเริง เข้มงวดต่อความประพฤติของนักเรียนเวลาสอน ขยันอดทน มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความยุติธรรม วางตัวได้เหมาะสม มีความสามารถในการสอน มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน มีความรู้และขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เสียสละ ตรงต่อเวลา มีความมั่นคงในอารมณ์ มีเหตุผลรู้จักใช้เหตุผล มีความซื่อสัตย์ ความประพฤติเรียบร้อย

จากคุณลักษณะของครูที่ดีดังกล่าว มิได้เรียงตามลำดับความสำคัญ ถ้าพิจารณาเฉพาะงานวิจัยของเฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2520, หน้า 363 – 465) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยคุณลักษณะของครูที่ดี โดยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร พระภิกษุและ

ครูหญิง ได้แก่ แต่งกายไม่สุภาพ เป็นคนเจ้าอารมณ์ ประพฤติไม่เรียบร้อย ไม่รับผิดชอบภาระงาน
 ขอบนิทา จู้จี้ขีปน วางตัวไม่เหมาะสม คุยมากเกินไป

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบข้อบกพร่องของครูชายกับครูหญิงจะเห็นว่ามีความเหมือน
 ใกล้เคียงกันหลายประการ ดังเช่น ความประพฤติไม่เรียบร้อย แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่รับผิดชอบ
 ภาระงาน ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางวาจาที่ครูทั้งชายและหญิงได้กระทำ คือ ครูชายพูดจาไม่
 สุภาพ ส่วนครูหญิงนั้นขอบนิทา จู้จี้ขีปน และคุยมากเกินไป

อย่างไรก็ตามจากทัศนะต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่ดี ควรมีลักษณะสำคัญ
 3 ประการ คือ มีความรู้ดี มีบุคลิกภาพดี และมีคุณธรรมจริยธรรม

7. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548

หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
 ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือ
 เทียบเท่า

หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- (2) การพัฒนาหลักสูตร
- (3) การจัดการเรียนรู้
- (4) จิตวิทยาสำหรับครู
- (5) การวัดและประเมินผลการศึกษา
- (6) การบริหารจัดการในห้องเรียน
- (7) การวิจัยทางการศึกษา

(8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

(9) ความเป็นครู

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

(1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

(2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

ข้อ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

(1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา

(2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา

(3) การบริหารด้านวิชาการ

(4) การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่

(5) การบริหารงานบุคคล

(6) การบริหารกิจการนักเรียน

(7) การประกันคุณภาพการศึกษา

(8) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

(9) การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน

(10) คุณธรรมและจรรยาบรรณสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษา ที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(1) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ

(2) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่ง หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสาย หรือหัวหน้างาน หรือตำแหน่งบริหารอื่น ๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

ข้อ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- (1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา
- (2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- (3) การบริหารจัดการการศึกษา
- (4) การบริหารทรัพยากร
- (5) การประกันคุณภาพการศึกษา
- (6) การนิเทศการศึกษา
- (7) การพัฒนาหลักสูตร
- (8) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (9) การวิจัยทางการศึกษา
- (10) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา

นอกจากคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารการศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- (1) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าแปดปี หรือ
- (2) มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ
- (3) มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารนอกสถานศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าระดับกองหรือเทียบเท่ากองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ
- (4) มีประสบการณ์ในตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ
- (5) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอน และมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารนอกสถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงรวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

ข้อ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

ข้อ 9 สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ข้อ 10 ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- (4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- (5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- (6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- (9) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- (10) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- (11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- (12) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
- (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน
- (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
- (4) พัฒนาแผนงานขององค์การให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- (5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่คุณภาพสูงขึ้นเป็น

ลำดับ

- (6) ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร
- (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
- (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- (9) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
- (10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- (11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
- (12) สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ข้อ 12 ผู้ประกอบวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

หมวด 3 จรรยาบรรณของวิชาชีพ

ข้อ 13 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ส่วนที่ 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 14 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่เสมอ

ส่วนที่ 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ 15 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

ส่วนที่ 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ 16 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อ 17 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ 18 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ 19 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

ส่วนที่ 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ส่วนที่ 5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ 22 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550

หมวด 1 แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

ส่วนที่ 1 จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 5 ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

- (1) ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี
- (2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณี และวัฒนธรรมไทย
- (3) ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด
- (4) ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ
- (5) ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

(ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

- (1) เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจในสังคม

- (2) ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ
- (3) ขาดความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ จนเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่
- (4) ไม่รับรู้หรือไม่แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่
- (5) ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดผลเสียหาย

ส่วนที่ 2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ 6 ครูต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดังกล่าวต่อไปนี้

- (ก) พฤติกรรมพึงประสงค์
  - (1) แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ
  - (2) รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ
  - (3) ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้
  - (4) อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ
  - (5) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ
  - (6) เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ
  - (7) ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร
  - (8) เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์
- (ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
  - (1) ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ
  - (2) ดุหิมั่น เหยียดหยาม ให้ร้ายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ศาสตราจารย์ในวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพ
  - (3) ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

(4) ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับผิดชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือแบบแผนของทางราชการจนก่อให้เกิดความเสียหาย

(5) คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

(6) ใช้หลักวิชาการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพ ส่งผลให้ศิษย์หรือผู้รับบริการเกิดความเสียหาย

(7) ใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ หรืออาศัยองค์ความรู้วิชาชีพแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

ส่วนที่ 3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ 7 ครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ และครูต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

(1) ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตา กรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค

(2) สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส

(3) ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

(4) ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย

(5) ให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง

(6) เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร

(ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

- (1) ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสม
- (2) ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการ จนเกิดผลเสียหายต่อศิษย์หรือผู้รับบริการ
- (3) ดุหมั่นเหยียดหยามศิษย์หรือผู้รับบริการ
- (4) เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการ เป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
- (5) จูงใจ โน้มน้าว ยุยงส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎระเบียบ
- (6) ชักชวน ใช้ จ้าง วานศิษย์หรือผู้รับบริการให้จัดซื้อ จัดหาสิ่งเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข
- (7) เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์หรือผู้รับบริการในงานตามหน้าที่ที่ต้องให้บริการ

ส่วนที่ 4 จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ 8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบอบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยพึงประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

- (1) เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- (2) มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา

(ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

- (1) ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- (2) ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยตำหนิ หาร้ายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น

(3) สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์การหรือกลั่นแกล้งผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
ให้เกิดความเสียหาย

(4) เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อ
ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

(5) วิพากษ์วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
หรือแตกความสามัคคี

ส่วนที่ 5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ 9 ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม
ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่น
ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพึงประพฤติและ
ละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ก) พฤติกรรมที่พึงประสงค์

(1) ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษา
ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(3) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตาม
หลักเศรษฐกิจพอเพียง

(4) เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนา
เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

(ข) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

(1) ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์
ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

(2) ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม
ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาหรือหรือสิ่งแวดล้อม

(3) ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(4) ปฏิบัติตนเป็นปฏิปักษ์ต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิทยาพล เสนาไชย (2542, หน้า 127 - 129) ได้ศึกษาเรื่อง "การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติมากที่สุด 6 ด้าน และมีการปฏิบัติระดับมาก 3 ด้านคือ ด้านไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ ด้านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านอบรมสั่งสอนศิษย์ เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียนพบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยรวม และเป็นรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือ ด้านรักและเมตตาศิษย์ ด้านอบรมสั่งสอนศิษย์ และด้านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครู โดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือ ด้านอบรมสั่งสอนศิษย์และด้านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยรวมและเป็นรายด้าน 8 ด้านอยู่ในระดับมาก และ 1 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านพัฒนาตนเอง เมื่อเปรียบเทียบฝ่ายบริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยฝ่ายบริหารใน โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีทัศนะดังกล่าวมากกว่าฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ยกเว้นในด้านรักและเมตตาศิษย์และด้านรักและศรัทธา ในวิชาชีพครูที่ฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดกลางมีทัศนะมากกว่าฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่

เฟื่องฟ้า สว่าง (2542, หน้า 138 - 144) ได้ศึกษาเรื่อง "การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์" ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูผู้สอนโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การปฏิบัติในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านที่ 5 ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยมิชอบ โดยมีข้อความที่ให้ความสำคัญสูงสุดคือข้อ 4 ไม่ใช่หรือจ้วงวานศิษย์ไปกระทำการสิ่งผิดกฎหมาย รองลงมาคือไม่ตัดสินผลการเรียนโดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลทรรศน์ แซ่เฮง (2542, หน้า 93 - 94) ได้ศึกษาเรื่อง "การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช" ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากและเมื่อเปรียบเทียบผู้บริหารที่มีวัยวุฒิต่างกัน พบว่า มีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน พบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบครูพึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

นุชรัตน์ คันธหัตถ์ (2542, หน้า 58 - 59) ได้ศึกษาเรื่อง "การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา" ผลการศึกษาพบว่า

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ทั้งโดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับการปฏิบัติแทบทุกครั้ง ทั้งนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านครูต้องรักและเมตตาศิษย์ ด้านครูต้องอบรมสั่งสอนศิษย์ และด้านครูต้องอบรมสั่งสอนศิษย์ และด้านครูต้องไม่ทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญของศิษย์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครูยอมพัฒนาตนเอง

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู ของครูประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพของผู้บริหาร ดังนี้

ผู้บริหารการประถมศึกษาในสำนักงาน กับผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูประถมศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารการประถมศึกษาในสำนักงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูต้องอบรมสั่งสอนศิษย์ ด้านครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ด้านครูต้องไม่ทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญของศิษย์ ด้านครูยอมพัฒนาตนเอง ด้านครูยอมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ด้านครูพึงช่วยเหลือครูและชุมชน และด้านครูพึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหารการประถมศึกษาในสำนักงานทุกด้าน ส่วนด้านครูต้องรักและเมตตาศิษย์และด้านครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากศิษย์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จักรินทร์ ปัจฉิมมะ (2545, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูในด้านครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูพบว่าครูที่อายุต่างกันและอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประเวทย์ สนพลอย (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “จรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า

1. จรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครู อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจรรยาบรรณครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านครู

3. ครูผู้ปฏิบัติการสอน ที่มีวุฒิการศึกษา อายุราชการ และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้ปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นิพนธ์ แสนนางชน (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก คือ ครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู และครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูผู้สอนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครูมากกว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี

4. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณครูของครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นุชรินทร์ สุวรรณชาติ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาจรรยาบรรณของข้าราชการครูใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัยพบองค์ประกอบ 10 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์กับชุมชน การอุทิศตนให้แก่ศิษย์ การรักษาความลับและไม่ทำให้อื่นเสียหาย ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพครู การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น การสนับสนุนเพื่อให้ศิษย์พัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเอง การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ การดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและการศรัทธาในวิชาชีพครู

จรรยาบรรณของข้าราชการครูใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวม อยู่ในระดับดี ครูเพศหญิงมีจรรยาบรรณครูสูงกว่าครูเพศชายในองค์ประกอบการอุทิศตนให้แก่ศิษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และองค์ประกอบการสนับสนุนเพื่อให้ศิษย์พัฒนาตนเองที่ระดับ .05 ครูที่ตำแหน่งสายบริหารมีจรรยาบรรณครูสูงกว่าครูที่มีตำแหน่งสายผู้สอนในองค์ประกอบความสัมพันธ์กับชุมชนและการศรัทธาในวิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และองค์ประกอบการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ที่ระดับ .01 ครูที่มีอายุ ระดับสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างก็มีจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ระดับของสถานศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงานมิใช่ปัจจัยที่ทำให้ครูมีจรรยาบรรณต่างกัน แต่เพศและตำแหน่งในการทำงานสามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงจรรยาบรรณได้

เกรียงศักดิ์ ชินกะธรรม (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครู สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพะล่านกของโพน ศูนย์ที่ 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูมีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครู สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพะล่านกของโพน ศูนย์ที่ 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูเพศชายมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครู สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพะลานกงโพน ศูนย์ที่ 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมและด้านมาตรฐาน การปฏิบัติงานและด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนสูงกว่าข้าราชการครูหญิง ส่วนด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพข้าราชการครูเพศหญิงมีความคิดเห็นสูงกว่าข้าราชการครูเพศชาย

3. ข้าราชการครูตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครู สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพะลานกงโพน ศูนย์ที่ 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมและทุกด้านสูงกว่าข้าราชการครูตำแหน่งครูปฏิบัติการสอน

4. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครู สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาพะลานกงโพน ศูนย์ที่ 16 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยภาพรวมและทุกด้านสูงกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 15 ปี

พรพรรณ ดวงปลาโคตร (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2546 และความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูสังคมศึกษาที่สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 ถึง 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของครูสังคมศึกษาที่สอนระดับ ช่วงชั้นที่ 3 ถึง 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ครูสังคมศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยปรากฏผลดังนี้ ด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ของครูสังคมศึกษาที่สอนระดับ ช่วงชั้นที่ 3 ถึง 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ครูสังคมศึกษาที่มีความต้องการในการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพอสรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่ดีต้องประกอบด้วย ความเลื่อมใสในการปกครองของประเทศ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน ศรัทธาในอาชีพครู ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและประเพณีอันดีงาม มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย ซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติดี รู้จักสามัคคีและมีมนุษยสัมพันธ์